

Οι Βλαχόφωνοι Έλληνες όπως όλοι οι ορεινοί πληθυσμοί ήταν κυρίως κτηνοτρόφοι. Έτσι αναγκάζονταν να μοιράζονται το χρόνο τους ανάμεσα στα ορεινά χωριά τους, τόπο καταγωγής και αναφοράς, και στα πεδινά στέκια όπου έπρεπε να περάσουν τους δύσκολους χειμωνιάτικους μήνες αυτοί και τα ζωντανά τους.

Τα χωριά τους, σκαρφαλωμένα στις πανύψηλες πλαγιές της Πίνδου και άλλων βουνών, ήταν το χειμώνα εντελώς αφιλόξενα γι αυτούς και τα κοπάδια. Γι αυτό τον Οκτώβρη μήνα, πριν πέσουν τα πρώτα χιόνια, κατέβαιναν σύσσωμοι στα χειμαδιά αφήνοντας τα σπίτια τους θεόκλειστα στο έλεος των ισχυρών ανέμων, των καταιγίδων και του χιονιού· το χωριό τους στη φύλαξη ενός ή δύο ανθρώπων· τις εκκλησίες τους αλειτούργητες στις πιο μεγάλες γιορτές, Πάσχα, Χριστούγεννα. Δηλαδή τα καλύτερά τους.

Εδώ συνέβαινε το εντελώς αντίθετο από το σύνηθες στα αστικά κέντρα όπου το δεύτερο σπίτι, αν υπήρχε, ήταν το θερινό. Οι Βλάχοι θεωρούσαν την χειμωνιάτικη κατοικία τους προσωρινή αφού πολλές φορές δεν ήταν κάθε χρόνο η ίδια. Κατά καιρούς άλλαζαν τόπο χειμερινής εγκατάστασης, με κριτήριο επιλογής του πάντα την ποιότητα, την αποδοτικότητα και την τιμή του λιβαδιού το οποίο νοίκιαζαν. Έτσι αναζητώντας αυτές τις συνθήκες, απομακρύνονταν από το χωριό τους αρκετά. Οι Βλάχοι π.χ. του νομού Γρεβενών-Αβδέλλας Κρανιάς (Τούριας), Περιβολίου, Σαμαρίνας, Σμίξης- δεν μετατοπίζονταν χαμηλότερα στο νομό Γρεβενών, αλλά κατέφευγαν συνήθως στο Θεσσαλικό κάμπο, Τρίκαλα Λάρισα μέχρι το Βόλο (Βελεστίνο και Αλμυρό). Ιδιαίτερα τα χωριά του νομού Λάρισας και οι κωμοπόλεις-Τύρναβος και τα γύρω χωριά, Ελασσόνα και η Λάρισα ακόμα – φιλοξενούσαν το χειμώνα πάρα πολλούς Βλάχους καθώς στα μέρη αυτά συνήθιζαν να ξεχειμωνιάζουν και οικογένειες των Βλαχοχωριών του νομού –Λιβάδι, Κοκκινοπλός κ.ά. Ακόμη στη Θεσσαλία κατέβαιναν και Βλάχικες οικογένειες από το νομό Ιωαννίνων-Καλαρρύτες, Ντένισο (Αετομηλίτσα) και Βλάχοι Φαρσελιώτες (Αρβανιτόβλαχοι). Οι Βλάχοι της κεντρικής Μακεδονίας (Σέλι, Ξηρολίβαδο, Μ. Λιβάδια) παραχείμαζαν στη περιοχή της Βέροιας, του Κιλκίς, των Σερρών. Στο νομό Θεσσαλονίκης λίγοι. Οι κάτοικοι των χωριών Συρράκο, Καλλαρύτες, έφθαναν μέχρι τη Προέβεζα. Φυσικά οι κάτοικοι των Βλαχοχωριών του Ασπροπόταμου-Καστανιά, Κρανιά, Βιντίστα, Σκλινιάσα, κ.α. οι περισσότεροι προτιμούσαν τη βολική και συμφερετική

κατεύθυνση των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας. Αυτή βέβαια ήταν η συνηθέστερη κατανομή δεν αποκλείονταν όμως για τους ασχολούμενους με τα γιδοπρόβατα και άλλες κατευθύνσεις. Τα παραπάνω ισχύουν για τα χωριά των οποίων οι κάτοικοι λόγω συνθηκών και συνήθειας ζούσαν αυτή τη περιπέτεια της μετακίνησης, γιατί υπήρχαν και χωριά που δεν άδειαζαν εντελώς το χειμώνα όπως π.χ. το Μέτσοβο, το Νυμφαίο, η Βωβούσα, η Κλεισούρα. Από τα οποία φυσικά έφευγαν πάλι κάποιοι κτηνοτρόφοι, τσομπαναραίοι και επαγγελματίες που δε συνέφερε να μένουν στο χωριό.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι πιο πολλοί κτηνοτρόφοι απέκτησαν με Νόμο του κράτους «κλήρο» δηλαδή ένα λιβάδι στους πρόποδες βουνών που τους παραχωρούσε το κράτος για πολλά χρόνια με το θεσμό του ενοικιοστασίου.

Στα χωριά και τις κωμοπόλεις όπου παραχείμαζαν οι Βλάχοι, ήταν φυσικό να φροντίζουν συγγενείς και φίλοι να μένουν κοντά για να συντρέχουν ο ένας τον άλλο.

Με την πάροδο των χρόνων όταν λόγω συνθηκών – «του κλήρου», της ανάγκης πλέον να δώσουν και άλλες ευκαιρίες στα παιδιά τους όπως σπουδές και αστικά επαγγέλματα – κάποιοι αγόρασαν σπίτια και στο κάμπο. Γύρω τους συσπειρώθηκαν και άλλοι Βλάχοι νοικιάζοντας σπίτια ή δωμάτια ανάλογα με τις δυνατότητες τους. Έτσι σε μερικές γειτονιές ήταν πιο έντονη η παρουσία των Βλάχων ώστε να μιλάμε για Βλάχικους μαχαλάδες.

Ο τρόπος ζωής τους απόρροια των κλασικών επαγγελματιών-, κτηνοτρόφου, αγωγιάτη, βιοτέχνη- οι συνήθειες και τα έθιμά τους έδιναν στη γειτονιά ένα ξεχωριστό χαρακτήρα (Εικ. 1).

Του ήλιμπα αρμανεάσκα (στη βλάχικη γλώσσα)

Βασικό γνώρισμα του Βλαχομαχαλά ήταν βέβαια το γλωσσικό ιδίωμα. Μικροί μεγάλοι στα σπίτια, μέχρι τουλάχιστον την δεκαετία του '50, μιλούσαν και τη Βλαχική. Οι πιο ηλικιωμένοι που δεν είχαν πάει σχολείο και από το ορεινό χωριό τους μετακόμιζαν στο Βλαχομαχαλά περιστοιχισμένοι από τους δικούς τους και μόνο, δεν ήξεραν παρά ελάχιστα ελληνικά. Αιτία γι αυτό ήταν η εμμονή τους να συναναστρέφονται μόνο Βλαχόφωνους, από ριζωμένη πεποίθηση ότι θα ήσαν πιο ασφαλείς με τους συντοπίτες και συγγενείς. Προσπαθούσαν να φτιάξουν μεγάλα σόγια για να έχουν την δυνατότητα ενωμένοι να αντιμετωπίσουν τα όποια δεινά θα τους τύχαιναν στις μετακινήσεις τους. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που δεν έδιναν εύκολα τη συγκατάθεση τους σε γάμους Βλάχων με «Γκραιίκους» (έτσι αποκαλούσαν τους μη Βλαχόφωνους).

Η εμμονή αυτή που έχει ίσως παραξηγηθεί μπορεί να γίνει κατανοητή αν λη-

Εικόνα 1. Οικογενειακή φωτογραφία (αρχές του 20^{ου} αιώνα).

φθούν υπ' όψιν οι συνθήκες των προηγούμενων αιώνων. Σύνορα που μεταπολιζονται, τουρκοκρατούμενα εδάφη, ληστρικές επιδρομές, καταστάσεις που επηρέαζαν δραματικά τη ζωή των μετακινούμενων. Σε αυτά προστίθεται και η χρονοβόρα και ανασφαλής πορεία προς και από τον τόπο τους, λόγω των δύσβατων δρόμων και των καιρικών συνθηκών.

Μπορούμε λοιπόν να καταλάβουμε γιατί η έρμη Βλάχα μάνα δεν ήθελε ούτε στο πλαϊνό χωριό να παντρεύει την κόρη της.

Ο αφορισμός αυτός δεν είναι πρωτοτυπία μόνο των Βλάχων. Για τα σκληρά χρόνια των αλλεπάλληλων πολέμων, των υπόδουλων λαών, της έλλειψης γρήγορων μεταφορικών μέσων, ο φόβος της απομάκρυνσης των κοριτσιών από το χώρο εγκατάστασης των γονιών υπήρξε μεγάλη πληγή που αποθανάτιστηκε στο εξαιρετο ποίημα «του Νεκρού Αδερφού». Σήμερα η απόσταση που αναφέρει ο λαϊκός ποιητής δεν θα αποτελούσε πρόβλημα για έναν επιτυχημένο γάμο. Για εκείνες όμως τις εποχές που το ταξίδι ήταν πολλάκις άθλος, είναι δικαιολογημένη η επιθυμία των ανθρώπων να έχουν τα παιδιά τους κοντά, δίπλα τους αν είναι δυνατόν. «Παπούτσι από τον τόπο σου κι ας είναι και μπαλωμένο».

Και τούτο γιατί ένοιωθαν πως, ακόμα κι αν η τύχη της κόρης τους ήταν αντικειμενικά καλύτερη από οποιαδήποτε άλλη στο τόπο τους, ο αποχωρισμός από τα γονικά και τα αδέρφια θα ήταν πηγή για ένα μόνιμο μαράζι.

Η μάνα της Τασίας παντρεύτηκε στην ανατολική Μακεδονία, μέρες δρόμο με τα ζώα από το τόπο της. Καλοπαντρεύτηκε. Άνδρα καλόγνωμο, ήπιο, νοικοκύρη, με βιός, με καλή σειρά. Καλό σόι, όλα καλά σχεδόν ιδανικά. Όμως κάτι της έλειπε όλα τα χρόνια. Ένα τσίμπημα στη καρδιά της όταν θυμόταν τη μάνα της, τα αδέρφια της, τις αδελφάδες της που είχε πολλές. Τα πρώτα χρόνια ανέβαινε κάπου-κάπου και στο βουνό στη Πίνδο. Ήταν ψυχοθεραπεία γι' αυτήν. Δε τους χόρταινε. Η αναχώρηση οδυνηρή αλλά υπήρχε η ελπίδα του επόμενου καλοκαιριού. Όμως άρχισε να γεννοβολά, έκανε πέντε παιδιά. Ήρθαν και χρόνια δύσκολα, πόλεμος, αναταραχές. Δε μπορούσε να ταξιδέψει. Δε χάριξε τα ανίψια της, δε μπόρεσε και να πάει σε όλους τους γάμους των αδελφών της, στερήθηκε ακόμη και τις μικροχαρές, - ένα καφέ, με τη μάνα της και τις αδελφές της, το δειλινό μετά τη κούραση της μέρας όταν η ψυχή ζητά να γαληνέψει ξεφορτώνοντας την ένταση και τους καημούς σε ένα δικό του άνθρωπο.

Το μεγαλύτερο μεράκι της ήταν που δεν έμαθε έγκαιρα το χαμό της μάνας της. Δε πρόλαβε να την αποχαιρετήσει. Μεγάλος καημός. Πάντα το έλεγε. Θύμα της εποχής και των συνθηκών.

Βέβαια πρόβλημα δεν ήταν μόνο η απόσταση αλλά και η διαφορετική νοοτροπία των μη βλαχόφωνων. Άλλα έθιμα, άλλος τρόπος ζωής, άλλες συνήθειες. Για όλους αυτούς τους λόγους που σήμερα ακούγονται ακατανόητοι οι κοπέλες προτιμούσαν να παντρευτούν πιο φτωχό άντρα και να μείνουν στο τόπο τους.

*Δεν ήταν άντρες στο χωριό δεν ήταν παλικάρια
Και πήγες και με πάντρεψες πολύ μακριά στα ξένα.*

Τραγουδά η κόρη στη μάνα με παράπονο.

Η γλώσσα, λατινογενής με πολλές λέξεις ελληνικές ήταν ένα πρόβλημα στην επικοινωνία των βλαχόφωνων με τους κατοίκους των χωριών του κάμπου αλλά και στις συναλλαγές τους γενικά. Το πρόβλημα δεν αφορούσε τόσο τους άνδρες και τους νέους γενικά, που όλοι λίγο πολύ καταλάβαιναν και μιλούσαν τα Ελληνικά, όσο τις ηλικιωμένες γυναίκες και τα μικρά παιδιά. Εκείνα ζούσανε μια διγλωσσία στο σπίτι και στη γειτονιά και χρειάζονταν λίγο χρόνο για να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα. Η δυσκολία ήταν μεγαλύτερη για όσους δε μάθαιναν γράμματα.

Όλα αυτά μέχρι τη δεκαετία του 1950 όταν πια μπήκε στο σπίτι το ραδιόφωνο και έγινε πιο συχνή η επαφή με την εφημερίδα και το περιοδικό. Εκείνη

ακριβώς την εποχή θυμούμαι τις γιαγιάδες να απολαμβάνουν τις εικόνες στα περιοδικά και τα βιβλία του δημοτικού, η δική μου δε είχε εφεύρει ένα παιχνίδι που το έλεγε «άρι νου άρι», δηλαδή «έχει δεν έχει» που ήταν ένα στοίχημα με τα εγγόνια της αν η επόμενη σελίδα θα είχε εικόνα.

Από εκεί και πέρα η Βλαχική έχασε τη πρωτοκαθεδρία στα βλάχικα σπίτια. Απόμειναν μόνο οι παππούδες να τη μιλούν με τα παιδιά τους και σε κάποια μόνο σπίτια όλοι, με χαρακτηριστική επιμονή που πηγή της ήταν η αγάπη στη παράδοση. Σήμερα ελάχιστα νέα παιδιά τη καταλαβαίνουν, ίσως μετρημένα καταφέρνουν να φτιάξουν δύο προτάσεις, μα θα πρέπει να είναι κάμποσοι εκείνοι που έχουν μετανιώσει που δε την έμαθαν, όχι γιατί στερούνται κάτι σημαντικό για τη πρόοδό τους ή τη καθημερινότητά τους, αλλά επειδή νοιώθουν πως δεν θα έχαναν τίποτα αν την ήξεραν. Μαθαίνουμε τόσες άλλες γλώσσες περισσότερο ή λιγότερο απαραίτητες με επιμονή μεγάλη και αγωνία. Γιατί στο κάτω της γραφής να μη κάνουμε το κόπο να ξέρουμε και τη γλώσσα που μιλούσαν οι άνθρωποι που είναι η ρίζα μας.

... Άσπρη ειν, η φορεσιά σου, πως περπατείς καμαρωτά και τρέμουν τα φλουριά σου

Διαφορετικές σε κάποιο βαθμό ήταν και οι φορεσιές των Βλάχων. Βασισμένες στο μάλλινο υφαντό είχαν το δικό τους ύφος. Οι άντρες φορούσαν βαμβακερή πουκαμίσια (καμεάσι) με μανίκια, μακριά μέχρι το γόνατο με πτυχές μπροστά, σε χρώμα λευκό στις γιορτές, αλλά γκριζωπό τις καθημερινές. Γιλέκο (τζουμαντάνι) από υφαντό ύφασμα μαύρο ή άσπρο, συνήθως κλειστό μπροστά με συριτάκι και κουμπιά στο πλάι. Ήταν αμάνικο ή με μανίκια από ύφασμα βαμβακερό ακόμα και βελούδο. Από πάνω πανωφόρι (τσιπούνι) υφαντό, άσπρο ή μαύρο μακρύ ως το γόνατο, ανοιχτό μπροστά και πίσω με πτυχές (λαγκιόλια). Το «καλό» τσιπούνι ήταν κεντημένο στο τελείωμα με κόκκινη κλωστή. Στη μέση ζωνάρι μάλλινο (μπράν' ου) ή βαμβακερό. Το γιορτινό ή το γαμπριάτικο ζωνάρι ήταν βελούδινο ή μεταξωτό. Το χειμώνα παλτό και αυτό υφαντό ή σακκάκι με σχιστά μανίκια «κοντούσιου». Στα πόδια κάλτσες πλεκτές χειροποίητες, γκέτες υφαντές και τσαρούχια με ή χωρίς φούντα, ή παπούτσια από σκληρό μαύρο δέρμα με καρφιά (πρόκες) από κάτω για να μη φθειρόνται και γλιστρούν στα λιθόστρωτα μονοπάτια και τους κατοστράχαλους δρόμους (Εικ. 2).

Στο κεφάλι φορούσαν πάντα κάποιο σκούφο ή ένα ιδιότυπο καπέλο, στρογγυλό με επίπεδη επιφάνεια (κούκος). Η γκλίτσα (καρλίγκου) με απλό ή σκαλιστό χεράκι (καρλιμπάνα) ήταν σχεδόν απαραίτητη στους νέους, πολύ περισσότερο στους ηλικιωμένους. Στο σκάλισμα της καρλιμπάνας έβαζαν την τέχνη

Εικόνα 2. Αντρική φορεσιά.

τους και στην επιλογή της όλο τους το μεράκι καθώς τη θεωρούσαν το πιο προσωπικό συμπλήρωμα της ένδυσης τους.

Τα καλά τους ρούχα ιδιαίτερα των νέων ήσαν καμωμένα από άσπρο δίμιτο. Σε αυτή τη περίπτωση φορούσαν και λευκή πουκαμίσα μέχρι το γόνατο η οποία έκανε πολλές πτυχές μπροστά περίπου σαν μισή φουστανέλα. Πριν τον Β' πόλεμο πολλοί Βλάχοι φορούσαν την φουστανέλα με μαύρο δίμιτο σε καθημερινή βάση. Οι πιο πολλοί νέοι όμως είχαν αντικαταστήσει τη πουκαμίσα με πουκάμισο κοντό και φόρεσαν το σαλιβάρι, παντελόνι φαρδύ επάνω με κουμπιά στο πλάι και στενό από το γόνατο και κάτω. Το τσιπούνι αντικαταστάθηκε από το σακάκι, κι αυτό καμωμένο από δίμιτο υφαντό μαύρο αλλά και καφέ πια.

Απαραίτητο ένδυμα για το χειμώνα ήταν το μαλλιότο, φαρδιά και μακριά κάπα μαύρη με κουκούλα, από χοντρό υφαντό δουλεμένο έτσι στη νεροτριβή ώστε να βγάλει χνούδι. Οι κυρατζήδες και οι βοσκοί είχαν πάντα μαζί τους και ένα πανοφώρι (ταμπάρε) από γιδόμαλλο κατάλληλο για το κρύο αλλά κυρίως για τη βροχή και το χιόνι. Η σημασία του στη προφύλαξή τους από τις μπόρες και τις καταιγίδες αποδίδεται στη Βλάχικη παροιμία: «*Νι άρσις ταμπάρεα*» που σε ελεύθερη μετάφραση δεν είναι παρά το «*μου έκαψες τη γούνα*».

Οι γυναίκες φορούσαν μακριά και φαρδιά στο κάτω μέρος φορέματα, ενώ επάνω ήταν στενά και κλειστά στο λαιμό. Τα κυριακάτικα ήταν καμωμένα από στόφα σε διάφορα χρώματα για τις νέες, σε μαύρο, μπλε, καφέ για τις ηλικιωμένες. Ποδιά σε σχέδιο χαρακτηριστικό για το κάθε χωριό. Η ποδιά που ήταν απαραίτητη στη παραδοσιακή φορεσιά αποτελούσε και το στοιχείο της ένδυσης στο οποίο έμπαινε όλο το μεράκι, καθώς στο τελειώμά της ήταν κεντημένη με λουλούδια σε διάφορα σχέδια και χρώματα, αλλιώς για κάθε χωριό. Το δημοτικό τραγούδι «στη κεντημένη σου ποδιά μωρ βλάχα» υμνεί τη σημασία αυτού του ξεχασμένου μέρους της γυναικείας φορεσιάς. Η ποδιά στηριζόνταν στη μέση με ζώνη της οποίας η αγκράφα ήταν ασημοσκαλισμένη, λιγότερο ή περισσότερο περίτεχνη, καμωμένη στα εργαστήρια των αργυροχρυσοχόων του νομού Ιωαννίνων. Στο λαιμό φλουριά χρυσά ή ασημένια (γιορντάνια), στα αυτιά σκουλαρίκια χρυσά – φλουριά ημισές λίρες. Πάνω από τη στόφα φορούσαν ένα κοντό γιλέκο (τσικέτο) συνήθως κεντημένο με χρυσό κορδονέτο. Με αυτά τα ρούχα και τη μαντίλα ομορφοδεμένη ώστε η στητή δαντέλα (κουκάκια) να στεφανώνουν το κεφάλι, φάνταζαν οι ψηλές και καμαρωτές σα περήφανα παγόνια (Εικ. 3).

Εικόνα 3. Γυναίκες με στόφα και κουκάκια.

Πάνω από το φόρεμα είχαν το ντουλαμά, αμάνικο υφαντό πανοφόρι μαύρο, ανοιχτό μπροστά με λαγκιόλια πίσω, κεντημένο στις άκρες του με κόκκινο σιρίτι και κλωστή. Το χειμώνα παλτό λούτρινο ή αστρακά με γούνινη τραχηλιά που έφτανε μέχρι το ποδόγυρο. Το τελευταίο φυσικά μόνο για τις πλούσιες. Οι μεγαλύτερες σε ηλικία δε φορούσαν πια τα κουκάκια. Το μαντήλι δένονταν με τέχνη γύρω από το κεφάλι σα σκούφος αφήνοντας μια ιδέα μπιμπίλα στην άκρη για στόλισμα. Έριχναν στο κεφάλι ή τον ώμο μεταξωτές μαντίλες με μπρισιμένια δεσιά, φερμένες από τους αγωγιάτες που ταξίδευαν στη Βαλκανική μέχρι τη Βιέννη. «Ντι λα Βιένα» έλεγαν και καμάρωναν που τις νοιάστηκαν οι δικοί τους (Εικ. 4).

Εικόνα 4. Ζεύγος Γερόνων.

Τις καθημερινές φορούσαν φούστες υφαντές, σκούρες οι ηλικιωμένες, σε έντονα χρώματα οι νιές, κεντημένες στο ποδόγυρο που έφτανε μέχρι τη μέση της γάμπας. Πουλκάκι (πουκάμισο εξωτερικό σα σακάκι) βαμβακερό το καλοκαίρι και μάλλινο το χειμώνα και μαντίλες σε διάφορα χρώματα ανάλογα με την ηλικία και το γούστο. Για το κρύο μεγάλες σπαλέτες πλεκτές στο χέρι από χοντρό νήμα.

Τα καθημερινά ρούχα δεν ήταν λουσάτα μα σίγουρα ξεχώριζαν κι αυτά από των μη Βλαχόφωνων γειτόνων οι οποίοι φορούσαν τα λινά και βαμβακερά και πέρασαν γρηγορότερα στην Ευρωπαϊκή μόδα. Γρηγορότερα από τις Βλάχες φόρεσαν ευρωπαϊκά οι άντρες τους.

Τη δεκαετία του '50 θυμάμαι πολλές μεσήλικες Βλάχες να έχουν αλλάξει τη στόφα με τα ευρωπαϊκά μα να δυσκολεύονται να αποχωριστούν τη σκέπη με τα κουκάκια.

Ρώτησα μια μέρα τη θειά –Στέργαινα γιατί δεν έβγαζε τη σκέπη
– Μπα γιέ μ' σα κολοκύθ' θε να ν' το κεφάλι μ'. Αντρέπουμι.

Τα ρούχα γυναικεία και αντρικά τα έραβαν οι ραφτάδες. Με τη μηχανή τους, τον πήχη τους, τις βελόνες, τις κλωστές και με τους βοηθούς τους – τα μικρά ραφτόπουλα – εγκαθίσταντο για μέρες σε έναν χώρο του σπιτιού. Ράβανε ολημερίς και αν ήταν από άλλο χωριό κοιμόντουσαν κιόλας εκεί (Εικ. 5).

Για τις προίκες έμεναν πολλές ημέρες. Εννοείται πως οι ραφτάδες έπρεπε εκτός από την τέχνη τους να έχουν και άλλα προσόντα για να είναι περιζήτητοι. Πρώτα υπομονή και καλοπροαίρετη διάθεση ώστε να αντιμετωπίζουν τις ιδιοτροπίες των γυναικών και δεύτερον εχεμύθεια. Τις μέρες που ζούσαν με την οικογένεια του πελάτη τους είχαν τη δυνατότητα να δουν και ν' ακούσουν πολλά να γνωρίσουν τους χαρακτήρες των νοικοκυραίων και των παιδιών τους, να παρατηρήσουν και να εκτιμήσουν. Γι αυτό ήσαν πολύ χρήσιμοι στα προξενέματα.

Τα σπίτια των Βλάχων ήταν πνιγμένα στα μάλλινα στρωσίδια: χράμια πολύχρωμα, καραμηλωτές, μπαχτές με όμορφες μπορντούρες για το κρεβάτι, χαλιά πολύχρωμα το μεράκι κάθε καλής υφάντρας. Ντιβανοσκεπάσματα (καναπλίκια) και μαξιλάρια για το δωμάτιο υποδοχής, σε φόντο μπλε ή μαύρο συνήθως, με κόκκινα ή τριανταφυλλιά μεγάλα λουλούδια, κουρτίνες το ίδιο. Βελέντζες σε όλα τα χρώματα. Μπάντες για τον τοίχο με καβαλάρηδες και Μεγαλέξανδρους. Στρωσίδια που όταν απλώνονταν να λιαστούν ομόρφαιναν οι αυλές και οι φράχτες, γέμιζε το μάτι χρώμα και φως.

Οι Βλάχοι λάτρευαν το μαλλί. Για κάποια είδη σπιτιού το βαμβάκι ήταν γι' αυτούς απαξία (πάπλωμα, κουρελού) όπως και το αντίθετο σίγουρα.